

7. Gerasimyak, N.V. Model of the development of innovative potential of the company. Available at: http://www.business-inform.net/pdf/2012/8_0/22_25.pdf (in Ukr.).
8. Matveykin, V.G, Butler, S.I, Minko, L., Tarov, V.P, Chainikova, L.N., Letunova, O.I. (2007). *Innovacionnyj potencial: sovremennoe sostojanie i perspektivy razvitiya* [Innovation potential: the current state and prospects of development]. Moskva, 284 p. (in Russ.).
9. Korshunova, E.D. (2012). Management of innovative potential of industrial enterprises: conceptual bases, stages of control, method of evaluation. *Nauchnyj zhurnal KubGAU [Scientific Journal KubGAU]*, vol. 81 (07) (in Russ.).
10. Volosatov, V.D. (2010). The nature and structure of the innovation potential of industrial enterprise. *Vestnik Cheljabinskogo gosudarstvennogo universiteta [Bulletin of the Chelyabinsk State University]*, no. 3 (184), The Economy, vol. 24, pp. 134-138 (in Russ.).
11. Somenkov, N.S. (2011). Management of innovative potential of industrial enterprises. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta [Bulletin of the Nizhny Novgorod University]*, vol. 3 (1), pp. 243-245 (in Russ.).
12. Tulinova, E.I. Measures to improve the innovation in the food industry. Available at: <http://www.lerc.ru/?part=bulletin&art=47&page=9/> (in Russ.).
13. Deyneko, L.V. Innovative development of food industry Ukraine. Available at: <https://books.google.com.ua/books?id=bCdTBAAAQBAJ> (in Ukr.).

УДК 330.32

А.Л. Романчук, к.е.н., **С.В. Рилєєв**, к.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ПИТАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація

У статті досліджено існуючі теоретичні засади екологізації інвестиційної діяльності, систематизовано основні підходи щодо тлумачення поняття «екологічні інвестиції». Авторами всебічно розкрито особливості та характерні риси екологічно орієнтованих інвестицій, окреслено їх відмінність від інвестицій в інші сфери господарської діяльності. Досліджено механізм управління екологічним інвестуванням в Україні. Визначено основні державні органи, які здійснюють управління, реалізацію та контроль за виконанням екологічно орієнтованих інвестиційних проектів. Особлива увага приділена оцінці сучасного стану екологічного інвестування в Україні. Для поглибленого дослідження рівня екологічної привабливості економіки України, реалізації екологічних проектів авторами розглянуті міжнародні рейтинги за «Глобальним індексом зеленої економіки» - Global Green Economy Index (GGEI) та за «Індексом екологічної результативності 2014» (EPI). В статті розкриті проблемні аспекти залучення екологічно орієнтованих інвестицій, запропоновані заходи державної політики, які дозволять змінити ситуацію на краще. За результатами проведених досліджень окреслено напрями поглиблення подальших досліджень щодо вітчизняної інституціональної бази сприяння екологізації інноваційного розвитку національної економіки за умови належної політичної волі.

Ключові слова: екологічні інвестиції, екологізація економіки, охорона навколишнього середовища, раціональне природокористування, інвестиційний механізм, екологія.

А.Л. Романчук, к.э.н., С.В. Рылеев, к.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы

ВОПРОСЫ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Аннотация

В статье исследованы существующие теоретические основы экологизации инвестиционной деятельности, систематизированы основные подходы толкования понятия «экологические инвестиции». Авторами всесторонне раскрыты особенности и характерные черты экологически ориентированных инвестиций, определено их отличие от инвестиций в другие сферы хозяйственной деятельности. Исследован механизм управления экологическим инвестированием в Украине. Определены основные государственные органы, которые осуществляют управление, реализацию и контроль за выполнением экологически ориентированных инвестиционных проектов. Особое внимание уделено оценке современного состояния экологического инвестирования в Украине. Для углубленного исследования уровня экологической привлекательности экономики Украины, реализации экологических проектов авторами рассмотрены международные рейтинги по «Глобальному индексу зеленой экономики» – Global Green Economy Index (GGEI) и по «Индексу экологической результативности 2014» (EPI). Согласно исследованным рейтингам Украина занимает далеко не лучшие позиции по практической реализации модели «зеленой» экономики. По результатам проведенных исследований предложено углубить исследования по отечественной институциональной базе содействия экологизации инновационного развития национального хозяйства при условии надлежащей политической воли.

Ключевые слова: экологические инвестиции, экологизация экономики, охрана окружающей среды, рациональное природопользование, инвестиционный механизм, экология.

Постановка проблеми. Загострення екологічних проблем, які постали врівень із соціально-економічними, диктує необхідність екологічної спрямованості розвитку економіки. В даному напрямі гострою проблемою є недостатність фінансового забезпечення природоохоронних заходів з позиції руху фінансових потоків і розподілу коштів. Адже, на даний момент основу економічного механізму природокористування становлять збори за забруднення навколишнього середовища і штрафи за порушення природоохоронного законодавства. Але їх розмір є недостатнім для належного відтворення екосистем. Можливим напрямком вирішення даної проблеми є екологізація інвестиційної діяльності в Україні.

За словами О. І. Вишницької, саме від якості та наявності механізму інвестування в екологічні проекти залежать стан соціально-економічного розвитку країни, рівень життя населення, можливість збереження та розвитку природного середовища та біосфери в цілому [5, с.51].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання екологізації інвестиційної діяльності висвітлювалися в роботах багатьох вітчизняних і закордонних вчених-дослідників. Варто відзначити в зазначеному напрямку роботи Н. М. Андреевої, О. В. Аніщенко, С. В. Арестова, О. О. Бондаренко,

О. І. Вишницької, Л. Г. Мельник, О. О. Квактуна, С. В. Похилько, П. Камерона, К. Хенінгсена та ін. Проте, незважаючи на численні наукові доробки вчених, залишаються невизначеними питання обґрунтування та уточнення теоретично-практичних засад екологічного інвестування, їх нормативно-правового регулювання, визначення місця та ролі державного втручання в даному напрямку. У зв'язку із цим проблематика екологічно орієнтованого інвестування є актуальною на сьогодні і потребує поглиблених досліджень.

Мета статті полягає у висвітленні сутності категорії «екологічні інвестиції», визначенні теоретичних засад та практичних особливостей інвестування в екологічну сферу, окресленні основних напрямків екологічної політики України.

Виклад основного матеріалу. Проблеми забруднення навколишнього середовища, зумовлені людською життєдіяльністю, становлять серйозну загрозу майбутньому нашої планети і носять міжнародний характер. Вирішити їх самостійно поодинокі країни неспроможні. Тому тривалий час для багатьох країн питання покращення стану екосистем, захисту довкілля було предметом тривалих переговорів. Результатом таких зусиль між 162 країнами стало підписання у 1997 році Кіотського протоколу, який є міжнародним екологічним договором.

Кінцевою метою Кіотського протоколу є покращення системи захисту довкілля шляхом зниження небезпечного впливу вуглекислих газів та інших парникових газів на клімат [9]. Стаття 2 даного протоколу наголошує, що для досягнення зниження рівнів викидів газів в атмосферу в країнах повинні використовуватись такі стратегії: 1) проведення досліджень, розробка, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлювальних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій; 2) поступове скорочення або усунення ринкових диспропорцій фіскальних стимулів, звільнення від податків, мита і субсидій, що суперечать цілям Конвенції, в усіх галузях, які є джерелами викидів парникових газів, і застосування ринкових механізмів [9].

Проте виконання Україною зазначених вимог без розвитку еколого-інноваційних технологій є неможливим. Отже, в сформованих умовах кризового ресурсно-екологічного стану України екологізація інвестиційної діяльності набуває особливої актуальності.

За словами Н. М. Андрєєвої, екологізація інвестиційної діяльності – це комплексний і системний процес перетворення інвестиційної діяльності з урахуванням екологічних обмежень, спрямований на зниження екодеструктивної дії сфер виробництва, обігу, споживання, основним пріоритетом якого є повсюдне впровадження новітніх досягнень науково-

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

технічного прогресу [1, с.315]. Л. Г. Мельник зазначає, що екологізація – це цілеспрямований процес перетворення економіки, спрямований на зниження інтегрального екодеструктивного впливу процесів виробництва і споживання товарів і послуг у розрахунку на одиницю сукупного суспільного продукту [10, с.230].

Стосовно змістовного наповнення власне екологічних інвестицій як результату екологізації інвестиційної діяльності, то в наукових колах існують різні їх визначення (табл.1).

Таблиця 1

Тлумачення поняття «екологічні інвестиції» серед науковців

Автор (джерело)	Зміст поняття
Андрєєва Н.М. [1, с.314]	Екологічними інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються з метою запобігання, обмеження, усунення і відновлення забруднень навколишнього природного середовища
Арестов С.В. [3]	Екологічні інвестиції – це не лише природоохоронні інвестиції, а будь-які інвестиції, спрямовані на розвиток екосистем Екологічні інвестиції – види майнових та інтелектуальних цінностей, вкладених в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті яких утворюється екологічний, економіко-екологічний, еколого-соціальний ефект.
Вишницька О.І. [5, с. 52]	Екоінвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у господарську діяльність і спрямовані на зменшення негативної антропогенної дії на навколишнє середовище, зниження екодеструктивного впливу процесів виробництва, споживання та утилізації товарів та послуг; збереження, раціональне використання природних ресурсів та покращення природно-ресурсного потенціалу територій; забезпечення екологічної безпеки країни, внаслідок яких досягаються екологічний, соціальний та економічний результати
Аніщенко В.О. [2, с.175]	Екологічні інвестиції – вкладення грошових коштів тільки в природоохоронні заходи.
Квактун О.О. [8, с.76]	Екологічні інвестиції – вкладення, що спрямовуються на створення таких прибуткових фондів, в процесі виробництва та експлуатації яких, по-перше, зменшується використання природних ресурсів і, по-друге, пом'якшується (чи ліквідується) негативний вплив на довкілля та здоров'я людини.
Гахович Н. [6, с.73]	Екологічні інвестиції – інвестування в раціональне природокористування та природозбереження.

Отже, серед науковців існують як вузькі тлумачення поняття «екологічні інвестиції», так і висвітлення їх сутності в широкому ракурсі. Проте слід відзначити, що більш популярним є варіант вузького розуміння даної категорії, оскільки сьогодні переважна більшість економічних та адміністративних природоохоронних заходів здебільшого спрямовані на боротьбу з руйнівними наслідками безвідповідального господарювання та нераціонального природокористування, а не на запобігання катастроф. Відповідно екологічні інвестиції найчастіше спрямовуються на виробництва, що спеціалізуються на виготовленні очисного устаткування та з перероблення відходів, засобів екологічного контролю і моніторингу, вимірювальної апаратури тощо.

Для економіки України екологічні інвестиції є життєво необхідними. Н. А. Станкевич в своїй праці чітко окреслила причини виникнення потреби держави в екологічних інвестиціях, до яких віднесла наступні:

1) тенденції світового розвитку, посилення глобалізації інвестиційних процесів підвищують значення спроможності країни відповідати на виклики світової і національної екологічних криз, інтегруватися в міжнародні зв'язки та відносини. Складовою частиною стратегії розвитку країни стає дотримання міжнародних угод, норм і правил співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища;

2) забезпечення суспільства різноманітним природно-ресурсним потенціалом і комфортними екологічно безпечними умовами життєдіяльності відповідно до прийнятої світовим співтовариством концепції стійкого розвитку. Одним із структурних елементів цієї концепції є екологізація економіки, здійснення якої передбачає екологізацію інвестицій як цілеспрямоване включення екологічного вектора в процес інвестування;

3) перспектива інтеграції України в ЄС зобов'язує провести у відповідність екологічні вимоги і стандарти, адаптувати законодавство;

4) подолання ресурсо- та енергомісткого природовитратного типу ведення господарства. Рівень антропогенно-техногенного навантаження на навколишнє середовище в Україні один з найвищих серед країн світу;

5) конкурентоспроможність національної економіки як важливий показник місця країни у світовому економічному просторі пов'язаний з досягненням глобальної екологічної ефективності і мінімізації економічного збитку довкіллю [11].

В окремих із зазначених напрямів Україна стала здійснювати перші кроки, проте існує ще багато завдань щодо екологізації економіки та джерел її фінансування (в т.ч. і інвестицій). Розвиток теоретико-прикладних досліджень з даної тематики сьогодні стримується відсутністю чіткого визначення цілей екологічних інвестицій, об'єктів вкладення коштів, джерел надходження коштів. Сформуємо загальну характеристику екологічних інвестицій (табл. 2).

Отже, екологічні інвестиції мають відмінні характеристики порівняно із інвестиціями в інші сфери господарської діяльності. Перш за все це обумовлено тим, що екологічні інвестиції не спрямовуються на отримання прибутку, хоча в довгостроковій перспективі екологічно орієнтовані інвестиційні проекти можуть бути прибутковими або створювати умови для досягнення високого рівня прибутковості інших інвестиційних проектів. Поруч із цим, важливу роль у здійсненні екологічних інвестицій відіграє держава, яка в ієрархічному вимірі реалізує їх у контекстах міжнародного, національного, регіонального та місцевого рівня. Тому державне управління

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

екологічними інвестиціями слід розглядати не лише як інвестування у відновлення, охорону та розвиток природного довкілля, але й у корегування та розвиток екологічної свідомості громадян.

Таблиця 2

Основні характеристики екологічних інвестицій

Особливості	Зміст			
1	2			
Цілі екологічних інвестицій	Попередження та зниження екологічних ризиків і пов'язаних з ними соціальних, економічних ризиків самого підприємства			Поліпшення якості і властивостей екосистеми
	Прибутковість інвестицій	Зменшення терміну їх окупності	Збільшення життєвого циклу	Раціональне використання ресурсів природи
	Розвиток і вдосконалення соціо-економічних умов життєдіяльності людини		Зниження ризиків, що обумовлені спільним використанням природних ресурсів і об'єктів	
Відмінні риси	Спрямовані на використання, охорону, відтворення умов щодо підтримки природно-ресурсного потенціалу		Об'єкт інвестицій має загальносуспільний для багатьох споживачів і користувачів характер, і завдання не може бути вирішеним окремим суб'єктом	
	Внаслідок названих причин повинні розрізнятися джерела інвестицій, які поєднуються у часі та просторі, їх форми і види		Природна система, її елементи не можуть дисконтуватися, хоча вони можуть знижувати, втрачати первинні властивості під впливом антропогенних чинників	
	Відрізняється форма здійснення інвестицій, яка передбачає державні, міждержавні, власні, змішані форми організації економічної діяльності природо-користувачів		Природоохоронні, природо-відтворювальні інвестиції завжди і всюди, в часі і в просторі повинні здійснюватися з урахуванням властивості саморегуляції, самовідновлення екосистем, окремих її компонентів	
Суб'єкти інвестицій	Суб'єкти, які здійснюють безпосередній деструктивний вплив на навколишнє природне середовище		Суб'єкти, що формують правове і/або мотиваційне поле для перших двох груп суб'єктів (уповноважені органи державної влади)	
	Суб'єкти, які мають певні важелі впливу у сфері прийняття управлінських рішень суб'єктами першої групи (акціонери, інвестори, територіальна громада тощо)		Суб'єкти, які сприяють популяризації екологічних ініціатив (різноманітні профільні неприбуткові організації, засоби масової інформації, заклади освіти та ін.)	
Об'єкти вкладень	Розробка та встановлення природоохоронного та очисного обладнання		Використання ресурсозберігаючих технологій, а також впровадження безвідходного технологічного процесу і рециклінгу	
	Розробка та реалізація проектів щодо нейтралізації деструктивного впливу промислового сектора на екологію та реабілітації забруднених територій		Створення матеріально-технічної бази для використання у виробничому процесі відновлювальних та екологічно чистих джерел енергії	
	Виробництво екологічно чистих продуктів		Розвиток екологічної інфраструктури	

Продовження табл. 2

1	2					
	Внутрішні джерела		Зовнішні джерела			
Джерела коштів	Кошти підприємств та організацій	Добровільні внески фізичних осіб	Державний фонд охорони природного середовища	Кредити та позики фінансових установ	Кошти місцевих та Державного бюджету	Гранти міжнародних організацій
Результати	Екологічні – зниження антропогенного і техногенного навантаження на навколишнє середовище; підвищення якості ресурсозбереження					
	Соціально-економічні – підвищення рівня життя населення, ефективності суспільного виробництва і примноження національного багатства країни					
	Політичні – зменшення рівня політичної залежності країни від зарубіжних постачальників ресурсів, розширення можливостей використання міжнародних домовленостей для активізації торгівлі квотами, екологічно орієнтованою продукцією.					
Види	Локальні – спрямовані на екологізацію підприємств, виробничої діяльності		Регіональні – на вирішення регіональних екопроблем		Державні – на вирішення державних екологічних проблем	
	Міжнародні – на вирішення глобальних, міжнародних екологічних проблем		Виробничо-технологічні – проектування і установка переробного, очисного обладнання тощо		Організаційно-управлінські – розробка та впровадження нових екологічних стандартів, нормативів, формування єдиної системи нормативно-правового забезпечення	

В Україні для виконання вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу було створено Державне агентство екологічних інвестицій (ДАЕІ), що є центральним органом виконавчої влади. Його діяльність спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів України. З 2012 року у сфері управління ДАЕІ було створене державне підприємство «Держекоінвест», що забезпечує реалізацію відібраних проектів цільових екологічних інвестицій та є одержувачем коштів. Основі функції та повноваження цих органів наведені в табл. 3.

Таблиця 3

Функціональні повноваження державних органів в сфері управління екологічними інвестиціями

Характеристика	Зміст
1	2
<i>Державне агентство екологічних інвестицій</i>	
Дата створення	Указ Президента України № 455/2011 від 13.04.2011 року
Підпорядкованість	Кабінет Міністрів України, Міністерство екології та природних ресурсів України
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> реалізація державної політики у сфері регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату та адаптації до його змін, а також внесення пропозицій щодо її формування;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> • виконання в межах компетенції вимог Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї; • створення та забезпечення функціонування національної системи обігу та торгівлі вуглецевими одиницями; • провадження міжнародної діяльності за Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату та Кіотським протоколом до неї.
	<i>Державне підприємство «Держекоінвест»</i>
Підпорядкованість	Міністерство екології та природних ресурсів (Розпорядження Кабінету Міністрів України № 63-р, від 21.01.2015 р)
Завдання	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечує здійснення процедури закупівель товарів, робіт і послуг в рамках здійснення заходів, пов'язаних з проектами цільових екологічних інвестицій відповідно до норм чинного законодавства; • укладає договори на закупівлю робіт, надання послуг, отримання товарів за державні кошти; • здійснює приймання товарів робіт і послуг за відповідними актами приймання-передачі; • веде облік поставлених товарів, виконання робіт і наданих послуг та здійснює контроль за витрачанням кошторисного ліміту; • здійснює у встановленому порядку оплату поставлених товарів, виконаних робіт і наданих послуг та здійснює контроль за витрачанням кошторисного ліміту; • здійснює в межах чинного законодавства інші необхідні дії, пов'язані із здійсненням заходів, пов'язаних з проектами.

Загалом алгоритм реалізації екологічно спрямованих інвестицій можна представити сукупністю послідовних етапів (рис. 1).

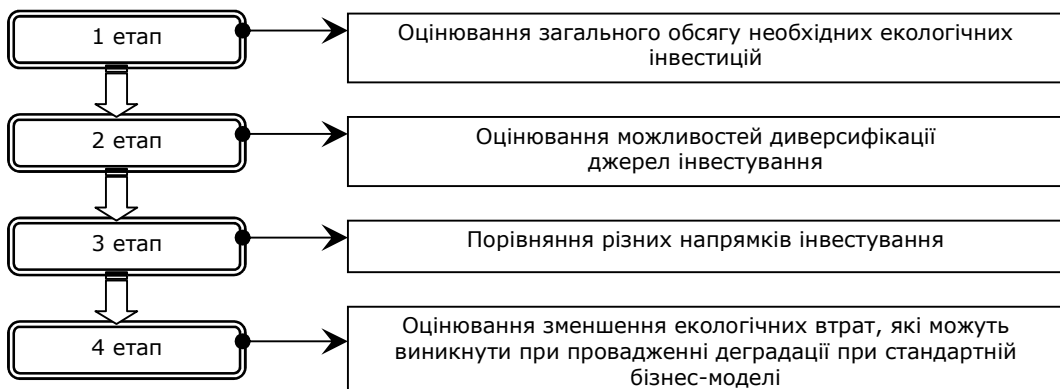

Рис. 1. Алгоритм реалізації екологічних інвестицій

Аналіз стану екологічного інвестування в Україні за останні роки засвідчує позитивну тенденцію активізації підприємств, установ та організацій України щодо капітального інвестування екологічного призначення поряд з коливальним характером темпів державного інвестування у природоохоронну діяльність (табл. 4).

Таблиця 4

Динаміка витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів за напрямками природоохоронної діяльності за 2007-2013 рр.

(млн. грн.)

	Роки						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Капітальні інвестиції та поточні витрати, всього	9691,0	12176,0	11073,5	13128,0	18490,7	20514,0	20377,8
у тому числі на:							
охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату	2521,2	2826,3	2309,0	2454,7	4010,5	3804,2	3827,7
очищення зворотних вод	3904,8	4917,1	5189,0	5770,1	6109,7	7042,0	7010
поводження з відходами	2157,2	2738,2	2328,3	3075,2	5049,8	5486,7	5558,2
захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод	615,4	1074,6	641,6	796,2	1231,9	1284,0	1248,2
зниження шумового і вібраційного впливу	76,7	89,6	25,9	11,2	70,8	151,6	138,9
збереження біорізноманіття і середовища існування	139,6	210,4	225,9	255,9	347,7	400,5	443,5
радіаційну безпеку	73,4	82,8	101,9	459,4	1347,0	2002,7	1833,1
науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування	38,0	50,6	57,1	65,3	60,5	69,8	65
інші напрями природоохоронної діяльності	164,7	186,4	194,8	240,0	262,6	272,5	253,2

Однак позитивна тенденція не відстежується у 2013 році, протягом якого на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами було витрачено 20377,8 млн. грн. (без ПДВ), що на 0,7% менше порівняно з 2012 р. Оцінка джерел фінансування витрат на природоохоронні заходи у 2013 р. засвідчила про переважну активність суб'єктів господарювання (порівняно з іншими джерелами фінансування) (табл. 5).

Таблиця 5

Склад та структура витрат на охорону навколишнього природного середовища за джерелами фінансування у 2013 р.

1	Витрати		У тому числі			
			капітальні інвестиції		поточні витрати	
	млн. грн.	у % до 2012р.	млн. грн.	у % до 2012р.	млн. грн.	у % до 2012р.
2	3	4	5	6	7	
Усього	20377,8	99,3	6038,8	91,6	14339,0	103,0
у тому числі за рахунок						
коштів державного бюджету	454,5	105,0	78,7	87,9	375,8	109,5
з них кошти державного фонду охорони навколишнього природного середовища	41,0	71,1	22,4	44,6	18,6	249,3
коштів місцевих бюджетів	487,7	100,0	350,2	94,3	137,5	118,4

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5	6	7
з них кошти місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища	285,7	94,5	236,1	90,1	49,6	123,4
власних коштів підприємств та організацій	17408,9	100,4	3593,4	92,3	13815,5	102,7
інших джерел фінансування	2026,7	90,1	2016,5	90,2	10,2	78,5

Так, у 2013 р. за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів було освоєно 7,1 % капітальних інвестицій і здійснено 3,6 % поточних витрат, а основним джерелом фінансування витрат на охорону довкілля, як і в попередні роки, були власні кошти підприємств та організацій – відповідно 59,5% і 96,3%.

За словами О. О. Веклича, інвестиційній активності суб'єктів господарювання-природокористувачів стосовно екологоконструктивної модернізації матеріально-технічної бази виробництва сприяло підвищення значущості зборів за забруднення навколишнього середовища, екологічних податків як примусового стимулятора економічних інтересів суб'єктів господарювання до проведення природоохоронних заходів [4, с.44].

Розглядаючи проблему інвестиційної активності суб'єктів господарювання в екологічному напрямі в Україні, О. О. Веклич виділяє чотири групи інструментів фінансового стимулювання екоінвестиційної активності суб'єктів господарювання (табл. 6) [4, с.45-46]:

Таблиця 6

Групи інструментів стимулювання здійснення екологічних інвестицій

№ групи	Дата започаткування	Зміст інструментів та їх вплив на інвестиційну активність
1	2007 р.	Зміни до деяких законодавчих актів у напрямку стимулювання заходів з енергозбереження
2	2008 р.	Зміни до законів України щодо встановлення нового порядку стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел – «зеленого» тарифу
3	2010 р.	Статтю 158 Податкового Кодексу України, якою передбачено звільнення від оподаткування 80 % прибутку підприємств, отриманого від продажу на митній території України товарів власного виробництва переліком, встановленим КМУ, а також статтю 158.2 ПКУ, де передбачено звільнення від оподаткування 50 % прибутку, отриманого від здійснення енергоефективних заходів та реалізації енергоефективних проектів підприємств, що включені до спеціального Державного реєстру
4	2012 р.	Законом України «Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України та деяких інших законодавчих актів України», в якому встановлено, що в 2013 році 53% екологічного податку (крім податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів, включаючи вже накопичені та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установленій особливими умовами ліцензії строк) мають бути зарахованими до

Продовження табл. 6

1	2	3
		спецфонду державного бюджету, причому 33% з цих 53% – із спрямуванням на фінансове забезпечення виключно цільових проектів екологічної модернізації підприємств у межах сум сплаченого ними екологічного податку. З 2014 року планується 65%, з них 50% – із спрямуванням на фінансове забезпечення цільових проектів екологічної модернізації

Такі законодавчі акти є одним з напрямків розвитку блоку стимулювання економічного механізму екологічного регулювання з боку держави, проте є надто поступовими.

Вагомою складовою у фінансуванні природоохоронних заходів є екологічний податок, на розмір якого держава має значний вплив. Оцінка зміни розміру пред'явлених екологічних платежів за 2007-2013 рр. засвідчує перманентну тенденцію їхнього зростання (табл. 7).

Таблиця 7

Динаміка пред'явлених екологічних платежів за 2007-2013 р.

(млн. грн)

	Роки						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Екологічний податок - усього	980,3	1071,4	1209,6	1508,7	1990,1	2028,6	3050,6
у тому числі за							
викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин	558,7	627,1	702,2	795,9	1438,1	1386,8	2159,7
у тому числі							
скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти	75,0	69,7	88,0	93,7	60,3	74,3	117,1
розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини	322,0	368,5	408,5	471,6	491,7	567,5	773,8
Штрафні санкції за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища	24,6	6,1	10,9	147,5	132,8	19,3	44,4

У 2013 р. підприємствам, організаціям та установам країни за забруднення навколишнього природного середовища і порушення природоохоронного законодавства пред'явлено екологічних платежів на загальну суму 3095,0 млн. грн., з них 3050,6 млн. грн становить екологічний податок, а 44,4 млн. грн. – штрафні санкції за порушення природоохоронного законодавства. Понад 70% екологічного податку країни становлять платежі за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин від стаціонарних та пересувних

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

джерел забруднення, 25% – за розміщення відходів, 4% – за скиди забруднюючих речовин у водойми.

Цікавим з точки зору рівня реалізації моделі «зеленої» економіки, в т.ч. і за рахунок екологічних інвестицій, є рейтинг країн світу за так званим «Глобальним індексом зеленої економіки» – Global Green Economy Index (GGEI), який визначається з 2010 р. американською консалтинговою компанією «Dual Citizen», охоплюючи 60 країн світу. У 2014 р. лідерами цього рейтингу стали Німеччина та Данія. України не увійшла в даний список «зелених» країн.

За словами О. О. Веклича, варто звернути увагу на компоненти новітнього «Глобального індексу зеленої економіки» та їх базові показники, оскільки цей індекс постає цінним діагностичним інструментом, з одного боку, для країн, що прагнуть залучити інвесторів для поглиблення та розширення прогресу власного «зеленого» зростання, надаючи можливість аналізу існуючих прогалів між фактичною продуктивністю внутрішніх урядових зусиль із запровадження засад «зеленої» економіки та їх міжнародною репутацією. З іншого боку, завдяки оприлюдненню динаміки GGEI інвестори, які прагнуть зробити екологічні інвестиції на міжнародному рівні, забезпечуються достовірним аналітико-статистичним матеріалом, корисним для прийняття обґрунтованих відповідних рішень [4]. До цього варто додати, що орієнтація на досягнення високих значень показників базових складових GGEI дозволяє обґрунтувати першочерговість напрямів та заходів з боку держави стосовно формування екологічно сталого «зеленого» зростання, залучення екологічних інвестицій, розбудови екологічно спрямованої політики в Україні.

Інший щорічний рейтинг «Індекс екологічної результативності 2014» (EPI), складений Йельським і Колумбійським університетами у 2014 році, охопив максимальну кількість країн (178 країн), серед яких Україна посіла лише 95 місце, в той час як Білорусія – на 32, Молдова – на 74, Казахстан – на 84. Саме такі позиції України свідчать про хронічні проблеми, пов'язані із пошуком внутрішніх та зовнішніх джерел екологічного інвестування.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Підводячи підсумки, зазначимо, що активне впровадження у вітчизняну практику екологічних інвестицій є перспективним для української економіки, оскільки сприятиме перешкоджанню існуючих в даний час кризисних економіко-екологічних явищ. Подальші поглиблені дослідження та розвиток теоретичних підходів екологізації інвестиційної діяльності дозволить більш цілеспрямовано й обдумано забезпечувати вирішення прикладних задач економіки та екології в Україні. Стосовно загальнодержавної ресурсозберігаючої політики та орієнтації суспільного виробництва на досягнення конкретних результатів

пріоритетне значення належить питанням розробки нових інструментів заохочення інвестиційної діяльності екологічного спрямування.

Список використаних джерел:

1. Андреева Н. М. Теоретичні основи екологізації інвестиційної діяльності в Україні / Н. М. Андреева // Наук. вісн.нац. лісотехніч. ун-ту України. – 2005. – Вип. 15. – С. 314-320.
2. Аніщенко В. О. До питання щодо вдосконалення теоретико-методологічних засад екологічного інвестування / В. О. Аніщенко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – Вип. 8. – С. 175-183.
3. Арестов С. В. Основи формування ефективності екосистемного трансферу при екологічному інвестуванні [Електронний ресурс] / С. В. Арестов. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_2/2.pdf.
4. Веклич О. О. Нагальність активізації механізмів стимулювання екологізації інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України / О. О. Веклич // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 6-8 травня 2014 р. – Суми : СумДУ, 2014. – С. 44-48.
5. Вишницька О. І. Екологічні інвестиції: сутність, класифікація, принципи та напрями реалізації / О. І. Вишницька // Вісник Сумського державного університету. - 2013. – Вип. 2. – С. 51-58.
6. Гахович Н. Стан і проблеми екологізації промислового виробництва / Н. Гахович // Економіка України. – 2008. – Вип. 4. – С. 73-81.
7. Доповідь Державного комітету статистики «Довкілля України у 2013 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ns_rik/analit/arhiv.htm.
8. Квактун О. О. Реальні екологічні інвестиції як дієвий інструмент сталого проектування та будівництва регіонів України [Електронний ресурс] / О. О. Квактун. – Режим доступу : http://ecoukraine.org/_ld/0/7_escpros_2014_83_.pdf.
9. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_801.
10. Мельник Л. Г. Экологическая экономика : учеб. / Л. Г. Мельник. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2001. – 350 с.
11. Станкевич Н. А. Фактори впливу на здійснення екологічних інвестицій [Електронний ресурс] / Н. А. Станкевич. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/3993/>.

Alla Romanchuk, Candidate of Economic Sciences,

Serhiy Ryleev, Candidate of Economic Sciences,

Chernivtsi Trade and Economics Institute of KNTEU, Chernivtsi

THE ENVIRONMENTAL FOCUS OF INVESTMENT ACTIVITY IN UKRAINE

Annotation

The article examines the existing theoretical framework of greening investment activity, the main approaches to the interpretation of the concept of "environmental investments" are systematized. The authors comprehensively show the features and characteristics of environmentally oriented investments, defined by their difference from traditional investments. The mechanism of management of environmental investments in Ukraine is investigated. The main state agencies responsible for managing, implementing, and monitoring the implementation of ecologically-oriented investment projects are identified. Special attention is paid to the assessment of the current state of environmental investments in Ukraine. For in-depth study of the environmental attractiveness of the Ukrainian economy, the implementation of environmental projects, authors examined the international

rankings in the "Global index of the green economy - Global Green Economy Index (GGEI) and by the Index of environmental performance 2014" (EPI) . The article reveals the problematic aspects of attracting green investments, the policies that will change the situation for the better are proposed. As the results of the research it is proposed to deepen research on domestic institutional framework promoting the greening of innovative development of national economy under the condition of adequate political will.

Keywords: environmental investments, environmental economics, environmental protection, rational nature management, investment mechanism, ecology.

References:

1. Andrieieva, N.M. (2005). Theoretical foundations of greening investment activity in Ukraine. *Naukovyj visnyk natsional'noho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy [Scientific Bulletin of the national forestry University of Ukraine]*, vol.15, pp. 314-320 (in Ukr.).
2. Anisichenko, V.O. (2007). To the question of improving the theoretical and methodological foundations of environmental investment. *Aktual'ni problemy ekonomiky [Actual problems of Economics]*, vol. 8, pp. 175-183 (in Ukr.).
3. Arestov, S.V. (2010). Basis of the formation of the effectiveness of ecosystem transfer in environmental investing. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_2/2.pdf. (in Ukr.).
4. Veklych, O.O. (2014). The relevance of the activation of mechanisms to promote the greening of investment and innovation development of economy of Ukraine *Ekonomichni problemy staloho rozvytku. Materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Economic problems of sustainable development. Mat. Sci. Prac. Conf.]*. Sumy, Ukraine, 6-8 may 2014, pp.140-142 (in Ukr.).
5. Vyshnyts'ka, O.I. (2013). Environmental investments: the nature, classification, principles and directions of realization. *Visnyk Sums'koho derzhavnogo universytetu. Seriya Ekonomika [Bulletin of Sumy state University. Series Economy]*, vol. 2, pp. 51-58 (in Ukr.).
6. Hakhovych, N. (2008). Status and challenges of greening of industrial production. *Ekonomika Ukrainy [Ukraine's Economy]*, vol. 4, pp. 73-81 (in Ukr.).
7. Report of the State statistics Committee "The environment in Ukraine 2013" (2014). Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ns_rik/analit/arhiv.htm (in Ukr.).
8. Kvaktun, O.O. (2014). Real environmental investments as an effective tool for sustainable design and construction of Ukraine's regions. Available at: http://ecoukraine.org/_ld/0/7_ecpros_2014_83_.pdf (in Ukr.).
9. The Kyoto Protocol to the framework Convention of United Nations on climate change (2006). Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_801 (in Ukr.).
10. Mel'nik, L.G. (2001). *Jekologicheskaja jekonomika [Ecological economy]*. Universitetskaja kniga, Sumy, 350 p. (in Russ.).
11. Stankevych, N.A. (2012). Factory the influence of sdisney ecology nvesticii. Available at: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3993> (in Ukr.).

